דניאל פרידמן • חוק הלאום

משל האיש והדוב

"חוק הלאום" הבושל הביותר נחוקק בתוך יומה. כבר נשללה האפשרות שיפסל בידי בג"ץ. אבל יש אפשרות לתת לחוק פר־שנות מעמצמת, שתפחית את נזקיו. את החוק הזה יש להבין בהקשרו. הקשר אחד הוא החסיר העולמי, שבו נרד ליברליי זם רדיקלי בספר מדינות תנוכת נגר, לא פעם בעייתית וטמרירה. ההקשר האחר הוא ההקשר הישראלי, שבו יצרה המהפכה המשפטית ריאביה מקומית של ליברליזם רדי־קלי.

בתקופה שקדמה למהפכה המשפטית שלל בית המשפט העליון מחברים בתנועה "אל ארד", שרגלה באידיאולוגיה הלאומית הפלסטינית, את האפשרות להתמודד בבחירות לכנסת הישיבה. המשפט חוסמו עדין כי "כדיך שאין אדם חייב להסכים לכך שיהרגוהו, כך גם מדינה ארגנה חייבת להסכים שיחסלוה ויטחקוה מהמשר". ההלכה ההיגיונית הזו בוטלה בתקופת המהפכה המשפטית. בית המשפט העליון אישר להנעתו הגזענית של נאמר בהנא, ובמקביל גם לר־מדיות המבנאים את האלמנט הלאומי הפלסטיני, להתמודד בבחירות. הכנסת הגיבה על כך באמצעות תיקון חוק יסוד הכנסת, באופן ששלל את הזכות להתמודד בבחירות בין השאר מפי ששלל את קיומה של ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית או תומך במאבק מזיין של מדינת אויב או אר־גון טרור נגדה.

בית המשפט העליון, בפסק דין עיקרי חוק יסוד, ריקן הוראה זו מתוכן ואישר ברוב רעות לקיומו בשארה ול־תנועה בל"ד שחיקים להתבחר לכנסת. המשפט לוין, בדעת מיעוט, עיין כי "ספילתם של ח"כ בשארה ובל"ד... מחיירבת גם בשל תמיכתם במאבק מזיין של מדינת אויב או של ארגון טרור נגד מדינת ישראל". כאמור, הוא היה במיעוט.

פסק הדין השני גרם נזק כבר המקדין על יחסי יהודים־ערבים. הרצונ של העמדה הלאומית הפלסטינית בכנסת גרר הקבנה בשני הצדדים. בציבור הערבי התחזק האלמ־נט הלאומי הפלסטיני, הוילו בציבור היהודי התחזק הרצון הקרצני. הכנסת ניסתה פעם אחר פעם להתנגר על פסק הדין השני, וכן ניסתה להתמודד עם פסק דין קעראן, שפגע באפשרות להתים התרשבות יהודית באזורים שבהם אוכלו־סייה ערבית בסוסה. הכל, בסוכן, התגלגל לבג"ץ, שעמדתו בשנים האחרונות סחת רדיקלית ריותר מביריה מבעבר.

בשנת 2011 חוקקה הכנסת חוק בעניין ועדות קבלה ליישובים קהילתיים. בג"ץ רחה עתירה לפסילת חוק. לקראת הבחירות בשנת 2015 העלתה הכנסת את אחרון הר־סיגה, כגראה מתוך כוונה שבל"ד לא תוכל לעבור אותה. עתירה לבג"ץ נרחתה, אך המהלך בנשל שבן בל"ד הנשרפה לרשימה המשותפת. ב־2016 נחקק מה שכונה חוק הרחה, המאפשר בנסיבות מסוימות וברוב מיוחר להריח חבר כנסת. גם הפעם נרחתה עתירה לבג"ץ נגר חוק.

חוק הלאום הוא האחרון בשרשרת, אלא שהפעם מרוכר בנוק מנשי. החוק מיועד בביטול תשובה לתנועה הלאומית הפלסטינית, ובכך הוא מוביר את המשל, ממשלי קרילוב, על אריות אדם שבחר לו דוב לחבר. באחר הימים ראה הדוב את חברו מנמנם בשמכוב מציץ לו. לקח הדוב אבן, ביזון לס־נוע בזמנו אך פגע בראשו של חברו, והתוצאה ידועה. גם חוק הלאום לא יפגע בתנועה הלאומית הפלסטינית, במקום זאת הוא פוגע במדינת ישראל.

חוק הלאום יודע לתאר את רגל המדינה, אך שכח לס־פר שהיא דמוקרטית. החוק הוא ביטוי לכפיות טובה כלפי בני המיעוטים, ובראשם הערב הדרוזית שמעולם לא ידעבו להביר לה טובה בסידה הראויה. נפגעים גם מיעוטים אחר־ים, צ'רקסים וכדומה, שבניהם משרתים בצה"ל. עליבו גם לחתור לשילוב המיעוט הערבי במקום לחוקק חוקים שרק יתנו נשק בידי אלה הקוראים לבניו להמשיך במאבק הלאומי הפלסטיני.

מי שרוצה להבטיח את קיומה של ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית מוכב שבמקום חוקיה שכזו יעצור את הסר־מה הזוחל בשטחים וידאג להפרדה בינינו לבין הפלסטינים החיים בהם. ■

© כל הזכויות שמורות לידיעות אחרונות בע"מ